

אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא

בהירות דברים ממרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

לנוכח האסון הנורא באתרא קדישא מירון

דברים שנאמרו בהיכל הישיבה

וכל בית ישראל יבכו

איך אפשר לפתוח פה ולדבר, איך אפשר לדבר בכלל, 'אם יהרג במקדש ד' כהן ונביא', ארבעים וחמש כהן ונביא, והפצועים הרבים ירחם ד' עליהם, מי בכלל יכול לדבר, מי בכלל יכול להרים ראש, אבל אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח, ורבי ישראל כותב באיגרתו 'האדם חפשי בדמיונו', אז נדבר כמה דיבורים, מה מותר ומה אסור לדבר, מה מותר ומה אסור לחשוב, ומה צריך לחשוב, וקצת איך ראוי שתהיה ההנהגה, ממה שאנחנו מוצאים בתורתנו הקדושה, כי ממנה תוצאות חיים ובאורה נראה אור, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם בשעה כזו ובימים כאלה. כששומעים את הדברים הרי מביא לידי צער ושברון לב, ואפילו לידי בכי, זו לא בושה, זו לא בושע, על צער הציבור, הסתלקות תלמידי חכמים, אברכים, בחורים מצוינים ממש, ילדים, ותינוקות, מכל שארי ישראל, והסתלקות כשרי ישראל ביום נעלה כזה, במקום קדוש כזה, אם אדם בא לידי בכי, הוא לא צריך להתבייש בזה, זה נכון זה בריא זה טבעי זה קדוש, לא צריך למנוע את זה, אדרבה, צריך להצטער עם הציבור. בנדב ואביהוא שמתו לפני ה' כתוב 'ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'', על השריפה הנוראה הזו בהיכלו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, על זה יש לומר ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'.

בגמרא בתענית דף י"א כתוב תנו רבנן בזמן שישראל שרויין בצער, ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים פלוני זה שפירש מן הצבור, אל יראה בנחמת צבור, תניא אידך, בזמן שהצבור שרוי בצער, אל יאמר אדם, אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עליך נפשי, ואם עושה כן, עליו הכתוב אומר והנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות, מה כתיב בתריה, ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו, עד כאן מדת בינונים, אבל במדת רשעים מה כתיב, אתיו אקחה יין ונסבאה שכר והיה כזה יום מחר, מה כתיב בתריה, הצדיק אבד ואין איש שם על לב כי מפני הרעה נאסף הצדיק, אלא יצער אדם עם הצבור, שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור, שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה, אלא כך אמר משה, הואיל וישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער, וכל המצער עצמו עם הצבור, זוכה ורואה בנחמת צבור, ושמא יאמר אדם מי מעיד בי, אבני ביתו של אדם, וקורות ביתו של אדם מעידים בו.

אז אנחנו שומעים שבזמן שישראל שרויין בצער אדם צריך להשתתף עם הציבור, הוא לא יכול להגיד שלום עלי נפשי, לא קרה לי כלום, עם המשפחה שלו הכל בסדר, ב"ה אצלנו בישיבה ממש בניסי ניסים כמה בחורים שיחיו לאורך ימים, זה מחייב הודאה שניצלו, אבל מכל מקום צריך לצער עצמו עם הציבור, זה לא שאדם צריך להכריח את עצמו להצטער, אלא כל אחד לפי ההרגשות שלו, לפי הלב שלו, לפי הבחינות שלו, אבל באופן כללי דרך התורה היא להצטער עם הציבור, מכיוון של כך הרבה צדיקים נסתלקו רח"ל, כל כך הרבה משפחות, זה צער איום ונורא, וכל הציבור לא יכול להרים ראש, זה נקרא בזמן שישראל שרויין בצער, ולכן דרך התורה בהנהגה הישרה והראויה היא להצטער עם הציבור, וכל המצער עם הציבור זוכה ורואה בנחמת הציבור.

האלוקים מצא את עון עבדיך

היות ולחורבן הזה יש לו דרך הטבע, כלפי חוץ איך זה קרה, החופשיים מחפשים איך זה קרה, למה זה קרה, זה אומר בכה, הרצפה הזו, כך או כך, היכי תמצא איך זה קרה ומה היה בדיוק, אבל אנחנו יהודים, ואנחנו יודעים שהכל בהשגחה, כמו שכתוב במדרש על הפסוק 'מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק, האלוקים מצא את עון עבדיך', הוא רדף אחרי השבטים ומצאו באמתחת בנימין את הגביע, נו, מה השבטים צריכים להשיב, מי גנב ומה גנב, אבל השבטים אמרו לו, אין כאן גניבה, מה נדבר ומה נצטדק, אין מה לדבר ואין מה להצטדק כן גנבנו לא גנבנו, אין מה לפלפל בזה, אם כן גנבנו או לא גנבנו, אם זה כדין או שלא כדין, לא זה העניין, זה לא הגניבה וזה לא הגביע, האלוקים מצא את עון עבדיך. כתוב במדרש, 'מה נדבר', זה מעשה דינה, 'ומה נצטדק', זה מעשה יוסף. זה הגישה של השבטים הקדושים כשקורה דבר, זה לא ענין של גניבת הגביע, אפשר לברוח, אפשר לצעוק, זה לא ההיכי תמצא, לא זה הענין, אין מה לפלפל סביב הגניבה.

גם כאן - זה לא גדר, זה לא רצפה, זה לא מעקה, זה לא כל הסברות וכל הדברים הטבעיים שיש בזה, זה טוב למי שמתעסק בזה, אבל לא זה הענין, זה דברים ברורים שיש כאן הנהגת שמים, אנחנו יודעים שהכל בהשגחה, והכל בהשגחה פרטית, כל זיו של אדם, של בעל חי, של דומם, כל עלה שנופל, מתי הוא נופל, באיזה מקום הוא יפול, באיזה אופן הוא יפול, הכל בגזירה, הכל בהשגחה, בכל רגע בכל שבריר של שניה. הגאון אומר שכל מקרי העולם כתובים בתורה, כל גלגולים של כל אדם, בעל חי, של צומח, ואפילו של דומם, אפילו של אבן, כל הגלגולים שלה, קודם היא שוכבת פה, ואחר כך דוחפים אותה לשם, אם תהיה מונחת פה או שתהיה מונחת שם, הכל כתוב בתורה, כי בריאת העולם זה

מהתורה, ולכן הכל כתוב בתורה, אם כן הכל בגזירה, הכל בהשגחה, זה לא הוא דחף את האבן, או לא דחף את האבן, לא זה הענין, זה הכל בהשגחה פרטית, וצריך לדעת שכל מה שקרה, החיים שחיים שניצלו שיאריכו ימים, והמתים שנסתלקו, והפצועים, כל מה שהתרחש, כל מה שמסביב, הכל בהשגחה, על כל אחד ואחד, ועל כל פעולה, אין מקרה, מי שהזדמן לשם, ומי שבדיוק לא הזדמן לשם, מקרה שייך לעמלק, אצלו הכל במקרה, אצל עמלק הכל במקרה 'אשר קרך בדרך', אבל אצל כלל ישראל הכל בהשגחה ה', שהוא קל מלא רחמים, וממילא אין תועלת להימשך אחרי ריבוי הדברים של כל מי שאינם שייכים לתורה, כך או כך, אנחנו בבית מדרש צריכים לדעת שאין כאן לא גביע ולא גניבה כזה או אחר, יש כאן אלוקים מצא את עוון עבדיך.

בשנת ת"ח ת"ט כשהיו הגיזרות הנוראות, כותב בעל המסילת ישרים בדרך עץ החיים, כי החסיד המקובל הגדול רבי שמשון אוסטרפולר השביע את הסט"א ושאל אותה על מה ולמה את מקטרגת על עמינו בני ישראל יותר מכל האומות, והשיבה לו, יתבטלו מכם שלושה דברים אלו, ואחזור מקטרוני, ואלו הן, שבת ומילה ותורה, מיד השיב לה רבי שמשון, יאבדו הם כהנה וכהנה, ואל תתבטל אות אחת מתורתנו הקדושה חלילה.

יש גזירה, יש כיתות של אוקראינים שעושים פרעות בקהילות ישראל, אז זה דרך הטבע, כי הוא שולט, אז הוא עושה את כל ההריגות, ואת כל השחיתות בקהילות ישראל. לא! לא זה הנקודה, יש מידת הדין רח"ל שמקטרגת, וזה תלוי בכמה ישראל שומרים את התורה, וכמה הם לא שומרים, בזה הענין תלוי.

אחרי הגיזרות של ת"ח ת"ט תיקן התוספות יום טוב 'מי שברך' למי שאינו מדבר בשעת התפילה, אבותינו הקדושים הקדמונים לא תלו את הגזירה בשום דבר, לא באוקראינים, לא במרד של איזה צבא, אלא בדיבור בבית הכנסת בשעת התפילה, כי כמו שגילו לרבי שמשון אוסטרפולר מן השמים, שזו מידת הדין שמקטרגת, זה השטן שמקטרג, כך אנו בני תורה שלומדים תורה יודעים את הענין הזה שהכל בהשגחה מלמעלה.

בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי

במזמור 'ויהי נועם' אומרים 'פול מצידך אלף ורובה מימינך אליך לא יגש'. אלף מזיקים יהיו מצידך, אבל אליך לא יגש, איך זה יכול להיות שבדיוק אליך לא יגש? יש מסביבך אלף מזיקים, מלאכי חבלה, שדים או כל כיוצ"ב ורק אליך לא יגש? כי יש שמירה, אז זהו הענין שהכל בהשגחה! זה אחד מהדיעות התמידיות שיהודי חי עם זה.

זה "אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים", כל המעשים, כל פעולה שנעשית. הוא עשה והוא יעשה, עושה עכשיו, והוא יעשה לנצח, לתמיד. זה אחד הנקודות של כלל ישראל.

בגמרא בבבא בתרא דף י"ז כתוב, אמר לפניו, רבונו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב, בסערה השיבוהו, דכתיב ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר וגו' אזר נא כגבר חלציק אשאלך והודיעני, אמר לו, הרבה נימין בראתי באדם, וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה, שלא יהו שתי יונקות מגומא אחת, שאלמלי שתי יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם, בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי.

הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות, בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי.

הרבה קולות בראתי בעבים, וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו, כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד, שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד מחריבין את כל העולם, בין קול לקול לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי. יעלה זו אכזרית על בניה, בשעה שכורעת ללדת עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות, ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה, ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד, מיד מת, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי. אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו.

אז זה השגחה, הוא אומר לו השגחה על כל הפרטים שבעולם, לא נתחלף לי, זה ההשקפה, זה האמונה של כלל ישראל, הכל בדקדוק נמרץ ומושגח. ממילא אין לנו מה להתעסק בכל ההיכר תמצוי של הדבר הזה, זה לא החלק שלנו, מה יתן לך ומה יוסיף לך כך או כך.

למודים צדיקים שמצדיקים עליהם את הדין

אנחנו צריכים לדעת איך להתנהג, מה צריך לעשות אדם עם מחשבתו, להיכן להפנות את מחשבות הלב, רבות מחשבות בלב איש. נלמד איזה לימודים מתורתנו הקדושה מהנהגות של הקב"ה, כתוב אצל בני אהרן, 'ותצא אש מלפני ה' וימותו לפני ה' - וידום אהרן' אומר רש"י קיבל שכר על שתיתקן, ומהו שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין. אפשר לומר שהוא זכה לזה מדה כנגד מדה, כי הוא מנע מעצמו את הדיבור, אז הוא זכה לדיבור.

בתורת כהנים כתוב 'כיון ששמע אהרן כך, הצדיק עליו את הדין ושתק, שנאמר וידום אהרן, למודים צדיקים שמצדיקים עליהם את הדין, אברהם צידק עליו את הדין שנאמר ואנוכי עפר ואפר, יעקב צידק עליו את הדין שנאמר 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדיך', דוד

צידק עליו את הדין שנאמר 'הבאישו נמקו חבורתי מפני אולתי', זהו 'למודים צדיקים שמצדיקים עליהם את הדין', אהרן אברהם יעקב ודוד. זה הדרך.

בחז"ל כתוב 'ידיים אהרן' מכלל שהיה לו ולא אמר, אלא שתק.

הגמרא בבבא בתרא דף ט"ז כתוב על אברהם אבינו, שהקב"ה אמר לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה עד שקנה בארבע מאות שקל כסף לא הרהר אחר מידותיו. וכך כתוב במדרש בפרשת וארא גם על יצחק ויעקב, שלא הרהרו אחר מידותיו של הקב"ה. לא רק שלא דיבר, אלא לא הרהר אפילו.

אנחנו לומדים מזה, שההנהגה של האבות הקדושים וכל ישראל אחריהם שלא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה.

וכן אנחנו רואים לאורך כל הדורות, בזמן חורבן בית ראשון ושני, מה עשו חכמי ישראל, הרהרו אחר מידותיו של הקב"ה? חס ושלום, המשיכו ללמוד הלכה, אדרבה, כוננו מחדש את הסנהדרין ביבנה. בעת חורבן ירושלים, רבי יוחנן בן זכאי יוצא ומבקש תן לי יבנה וחכמיה, וכן התקין תקנות כמבואר במשנה משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי, הוא לא שאל קושיות, לא שאל שאלות, לא היו לו הרהורים, אמונה תמימה שלמה ופשוטה, וכך המשיך את ההנהגה של כלל ישראל בתורה, וכן היה בכל השמדות, וכך היה כשהוקשה המצב ועברו לבבל והפסיקו תלמוד ירושלמי, ומבבל עברו לספרד, ומספרד לאשכנז וכך היה גירוש ספרד וכל מסעי הצלב, בכל הדורות, כל הצדיקים, כל כלל ישראל כולם נשארו נאמנים, לא היה אחד ששאל קושיות וענה לעצמו תירוצים, לא הרהרו אחר מידותיו, גם בגזרות נוראות, וכך גם היה בגזרות ת"ח ות"ט כמו ששמענו עכשיו, הש"ך נשאר הש"ך וכל קדושים עמו, זה הכל המשיך של האבות.

גם בדורנו אנו, הדור שהיה, גדולי ישראל וצדיקי ישראל שזכו להנצל מהמלחמה לא דיברו מילה, לא שמענו מהן מילה אחת, הזיידע איבד חצי משפחה שלו, הוא מעולם לא דיבר מילה, הפונביז'ר רב איבד את כל משפחתו רח"ל זולת בן אחד, שום מילה! לא שאל כלום! הוא בנה תורה ועוד תורה, התמסר כולו לבנות תורה, הרבי מצאנו זכרוננו לברכה איבד את כל המשפחה שלו, שום קושיה, עוד במחנה הוא לא ויתר על כלום, על נטילת ידיים, על סעודה שלישית, וכן רבים גדולים וקדושים, הרבי מבעלז זכרוננו לברכה שאיבד את משפחתו, הילד שלו נשרף באש ר"ל, ואמר לו אחד 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', השיב לו 'למה רעה, מעולם לא עשה לי הקב"ה רעה!', זו צורה של יהודי כשר, זו צורה של צדיק. זה הצורה של כלל ישראל לדורות. הענין הזה הוא אסור, אסור לדבר ואסור לחשוב ולהרהר אחר מידותיו של הקב"ה. מה שיש לדון בדבר, הוא מה יש לתקן, מה צריך לתקן, לדבר מה רוצה הקב"ה, אף אחד לא יודע למה. אבל אנחנו יכולים לכל הפחות לדעת מה צריך לתקן, אדם יודע מה הוא צריך לתקן.

הנהגת דין וחסד

יש אופן של הנהגה אצל הקב"ה שהוא נוטל את הצדיק ובזה מתכפרים עוונות הדור. בגמרא בברכות דף ס"ב כתוב על הפסוק בדברי הימים 'ויאמר למלאך המשחית בעם רב', אמר רבי אלעזר אמר ליה הקב"ה למלאך טול לי רב שבהם שיש בו ליפרע מהם כמה חובות, באותה שעה מת אבישי בן צרויה ששקול כרובה של סנהדרין.

אז אנחנו שומעים שיש הנהגה אצל הקב"ה שהוא נוטל צדיק ובזה מכפר חלק מעוונות של הציבור, של הדור.

היה מעשה עם החפץ חיים בעת שחתנו נסתלק בדמי ימיו, ניהם את בתו ואמר, הקב"ה היה צריך לקחת חצי עולם, הוא לקח אותו ובזה ממילא נשאר חצי עולם. מזה אנחנו לומדים קצת מהנהגות ד', וכיון שהם נתקדשו ונטהרו, והיו במקום הקדוש והטהור הזה אתרא קדישא מירון, אצל רבי שמעון, זה ודאי כפרה על הדור, יש מהם להיפרע על כמה חובות, ואנחנו יוצאים נקיים.

מכלל הנהגת ד' כתוב במיתת בני אהרן, שמשה רבנו אומר לאהרן 'הוא אשר דיבר ד' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד', כתוב ברש"י, כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתירא מתעלה ומתקלס, אם כן באלו, כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר נורא אלוקים ממקדשיך, אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך'. אנחנו שומעים שעל ידי זה הקב"ה מתיירא, זה מפיל רעדה, זה מפיל פחד.

שמעתי מאבי מורי זצ"ל ששמע מהמשגיח רבי ירוחם זצ"ל שאומרים בתפילה ויציב ונכון וכו' ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא, שאמנם זה נעים ונחמד ואהוב, אבל מכל מקום זה 'נורא', יש מצב של נורא.

בכלי יקר שם כתוב שעל ידו אכבד על פני כל העם, ואין זה כי אם בקרובי השי"ת, כי כל הקרב הקרב ביותר אל השי"ת, ממנו ילמדו כל הפחותים מערכו, ק"ו לומר אם אש אחזה בלחים, מה יעשו קוצים יבשים כסוחים, ואז יקחו כולם מוסר, וזהו כבודו של השי"ת על פני כל העם, וזהו שפירש רש"י, אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במידעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך, ובמה יודע איפה שהם גדולים, אלא ודאי שכך ביאור הענין, שהקב"ה אווז בשני קצוות, הקצה האחד

הוא שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים יותר מבזולתם, הקצה השני שמענישם אפילו על שגיאה קטנה, וכל זה כדי שילמדו מהם ק"ו הנזכר כל הפחותים מערכם, מה שלא היו יכולין ללמוד ק"ו זה אם היה מעניש איזו אדם בינוני או אם היה מענישו על איזו עון גדול, והכתוב אומר ועל פני כל העם אכבד, משמע שכולם יהיו נזהרים בכבודי מאז והלאה כי כולם יקחו מוסר בק"ו זה, ואם לא היו גדולים גם ממני אז לא יגיע מוסר

זה לכולם, כי הגדולים מערכם יאמרו לא תגיע בעדינו הרע, ולא יוקח מוסר זה כי אם לפחותים מהם, ואפילו לשוים להם במדרגה לא יגיע, כי כל אחד יטעה לומר אני גדול מחברי, זולת מי שהכל מודים בו שהוא גדול מכולם ממנו יוקח מוסר לכל, וזהו ענין קידוש השם, כי מאז יראו את ה' קדושו, וזהו שאמר בקרובי אקדש, במי שהוא קרוב אלי יותר מזולתו, בו אקדש, כי על ידו על פני כל העם אכבד, יגיע המוסר לכולם, והוא שנאמר בקרבנתם לפני ה' וימותו, לפי שהיו קרובים אל ה' יותר מזולתם על כן וימותו.

וזהו טעם ותאכל בקצה המחנה שדרשו חז"ל בקצינים שבמחנה, וכאמרו רז"ל אין הפורענות בא לעולם כי אם בעבור הרשעים, ואינו מתחיל כי אם בצדיקים וכו', ביאור הדבר שלכך מתחיל בצדיקים, בעבור שיקחו הרשעים מוסר, וזהו שנאמר ואחיכם כל בית ישראל יבכו וגו', יפחדו וידאגו לנפשם שלא יקרה להם כאשר קרה לאלו בראותם כי לא ישא ה' פני איש.

שמענו את המהלך שאומר הכלי יקר, למה בקרובי אקדש, כי מזה יוצא על פני כל העם אכבד, כי כולם מודים שהם הכי גדולים, ואז כולם יקחו מהם מוסר, כי אם יקח אחד שפחות, אז הגדולים ממנו לא ילמדו מוסר, כי יגידו שאנחנו יותר גדולים, זהו המהלך של בקרובי אקדש.

הגר"א בפירוש ההגדה מבאר את שם 'הקדוש ברוך הוא', שם הקב"ה נקרא על שם כלליות השגחתו יתברך שהם בשתי בחינות, חסדים וגבורות. הקב"ה מנהיג את העולם בשתי הנהגות חסד, ודין - משפט. ו'הקדוש', נקרא בעשותו דין בעולם, אז מתקדש שמו בעולם ומתייראין ממנו ויודו כולם שהוא מופרש מהכל, וכן תמיד מידת הקדוש מורה על דין כמו שכתוב בתיקוני זוהר. 'ברוך' הוא נקרא על חסדו אשר גבר בעולם, ועל ידי זה נתברך בפי כל, וזהו הקדוש ברוך הוא' הקדוש על הגבורה אשר הוא עושה, וברוך הוא על הטובות אשר הוא עושה.

מבואר שיש שתי הנהגות בעולם, יש מידת הדין ר"ל, ויש מידת הרחמים, כשהקב"ה מורה מידה של דין, הוא נקרא הקדוש, ואז כולם יודעים שהוא קדוש מופרש מובדל, ויש הנהגה של ברוך הוא, זה ההנהגה של חסד, ואז כולם מודים על הטובה שהם מקבלים. אז הקב"ה מנהיג את העולם בשתי המידות יחד, הקב"ה מנהיג את העולם בחסד וכובש את מידת הדין, אבל יש איזה רגע רח"ל שהוא מנהיג את העולם במידת הדין.

עוד מהלך בענין של 'בקרובי אקדש' יש בדברי הגר"א, הגר"א אומר כי המצוות הן כביכול מאכל לשכינה, כי מידת הדין מקטרגת תמיד ועל ידי התורה שנמשל למים אז הוא מכבה הדינים, ובאם לאו ח"ו, השכינה מתאחזת על הפתילה, והם הצדיקים שהם סמוכים לשכינה כמו שנאמר בקרובי אקדש, עד כאן דבריו. ובה יבואר למה ע"י לימוד תורה מתעורר רחמים, כי מדת הדין תמיד מקטרגת, כי הרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ק"ו בפחות מזה, אז צריך תמיד לכבות את הקטרוג של מדת הדין, וזה ע"י התורה שנמשלה למים שמכבה את מידת הדין. ועל כל פנים מבואר שהמהלך של בקרובי אקדש הוא כי על ידי זה נכבה הקטרוג.

בגמרא בסוף מנחות כתוב לעולם זאת על ישראל, אמר רב גידל אמר רב, זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב קרבן. יש למעלה מזבח, כמו שיש כאן מזבח בעזרה, כך יש למעלה, וכמו שיש הקרבת קרבנות למטה, כך יש הקרבת קרבנות למעלה, והקרבת קרבנות למעלה קיימת תמיד, אפילו בזמן החורבן, 'לעולם זאת על ישראל'.

מה הם הקרבנות שמקריבים ישראל למעלה, כתוב בתוס' שם בשם המדרש 'יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר כבשים של אש', המדרגה היותר גבוהה של נשמותיהם של צדיקים שזוכים להיות מוקרבים לפני ד', אפשר לומר שהם זוכים לכך בגלל שכל ימיהם הם מקריבים את עצמם לפני הקב"ה, מוסרים את כל ענייני העולם הזה, מוסרים זמן, מוסרים כח, כל הזמן הם מקריבים מעצמם לפני הקב"ה, אז הם זוכים להיות קרבן לפני הקב"ה, וזה מדרגה היותר גבוהה, לזכות להיות קרבן לפני הקב"ה.

אומרים שהיה שם מעמד קבלת עול מלכות שמים, באופן נורא, רגעים לפני זה, אולי זה ההנהגה הזו, אין איתנו יודע עד מה.

זכרו תורת משה עבדי

כמו שאמרנו קודם, למה זה בא אנחנו לא יודעים, ומה אנחנו צריכים לתקן, הגאון אומר, כתוב בסוף מלאכי שהוא הנביא האחרון עד שתתחדש הנבואה במהרה בימינו, כתוב בשני הפסוקים האחרונים 'זכרו תורת משה עבדי אשר ציויתי אותו בחורב על כל ישראל הנה אנוכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים וגו', אומר הגאון כי בזמן שהייתה נבואה בישראל היו הולכים אל הנביא, והוא היה אומר במה צריך להתחזק, ומהו עניינו המיוחד של כל אחד, וכל אחד היה משקיע את העבודה שלו בנקודות שלו, בענין שלו, אבל כעת שהנבואה מסתלקת מן העולם, ולא יהיה נביא שיגיד לכל אחד באופן פרטי מהו עניינו המיוחד, איך ידע האדם מהו עניינו, העיצה היחידה היא 'זכרו תורת משה עבדי', שצריך להתחזק בכל התורה, וממילא יהיה נמצא שנתחזק גם בעניינו המיוחד לו, וזהו הדרך עד שיבוא אליהו ביום ד' הגדול והנורא.

שמענו מדברי הגאון כי כשאין נביא, צריך להתחזק בכל התורה כולה, אבל כל אחד יודע באילו נקודות הוא חלש, כל אחד יתחזק בעניינים שהוא מרגיש שחסר לו קצת, בתפילה, בחזרת הש"ץ, באמן יהא שמיה רבא, בלשון הרע, מספרים לך על החבר, לא לקבל את הכל, לא צריך להאמין להכל, קצת להוריד את זה, בשבת, בקדושה, כל אחד יתחזק במה שהוא צריך להתחזק, ויצא מזה חיזוק ויהיה מזה כפרה לכלל ישראל. ולא ישמע עוד חמס בארצך שוד ושבר בגבולך וקראת ישועה חומותיך אמן כן יהי רצון.